

Yrd. Doç. Dr. S. Ümit Dikmen
İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul
u.dikmen@iku.edu.tr

F. Sibel Tüzer
Bahçelievler Belediyesi, İstanbul
f.sibeltuzer@gmail.com

Sadık Yiğit
İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul
s.yigit@iku.edu.tr

4857 Sayılı Yasa ve İnşaat Şantiyelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yaklaşımları

Özet

Türkiye'de iş kazaları ve iş kazalarına bağlı yaralanma, sakat kalma ve ölüm oranları gelişmiş ülkelere oranla ciddi seviyede daha yüksektir. Bu bağlamda hem iş kazalarının en aza ineceği sağlıklı ve güvenli çalışma ortamlarının oluşmasını sağlamak hem de 30 yılı aşkın süredir yürürlükte olan iş yasasını güncelleştirmek ve Avrupa Birliği müktesebatına uyarlamak amacıyla 4857 sayılı İş Kanunu yürürlüğe konmuştur. Diğer yandan, tüm dünyada olduğu gibi, eldeki mevcut istatistiklere göre Türkiye'de de inşaat sektörü bu oranların en yüksek olduğu sektörlerden biridir. Bu çalışmanın amacı, inşaat sektöründe yeni yasada öngörülen iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin ne seviyede uygulandığı ile sektörün konuya olan yaklaşımlarının incelenmesidir. Bu amaçla İstanbul'da 104 inşaat şantiyesini kapsayan bir anket ve tarama çalışması yapılmıştır. Bildiride yapılan çalışma ve elde edilen sonuçlar ortaya konarak sonuçların bir değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşçi Sağlığı, İş Güvenliği, 4857 İş Yasası

Giriş

İnşaat sektöründe her yıl çok sayıda ölümler ve/veya yaralanmalar ile sonuçlanan çok sayıda kaza olmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) verilerine göre, gelişmiş ülkelerde inşaat sektöründe çalışan işçilerin diğer sektörlerle oranla 3-4 kat daha fazla kaza riskine maruz kaldıkları görülmektedir. Bu oran gelişmekte olan ülkelerde 6 katına çıkmaktadır (ILO, 2004). Türkiye'de de durum farklı değildir. Tablo 1'de, 1992 – 2009 yılları arasında Türkiye'deki tüm sektörlerde ve inşaat sektöründe gerçekleşen kazalara ait Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) (2008 yılından itibaren Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)) istatistiklerinden elde edilen verilerin bir özeti verilmiştir (SSK, 2011; TÜİK, 2011; Dikmen vd., 2011). Tablo'da da gösterildiği üzere iş kazası ölümlerinin 1/3'ü inşaat sektöründe gerçekleşmektedir.

Tablo 1'in kendi içinde bir olumlu bir de olumsuz yanı mevcuttur. Olumlu yanı 1992'den günümüze doğru hem kaza sayılarında hem kaza sonucu olan yaralanma ve ölümlerin azalmakta olmasıdır. Bir yandan tüm sektörlerdeki üretim faaliyetlerinin bu süre zarfında arttığı da göz önüne alınırsa bu oldukça memnuniyet verici bir gelişmedir. Olumsuz yan ise elbette hala bu sayıların yüksek düzeyde olmasıdır. TBMM, bu gerçeği de dikkate alarak, 30 yılı aşkın zamandır yürürlükte olan yasanın yerine 22 Mayıs 2003'te 4857 no'lu yeni iş kanununu onaylayarak yürürlüğe koymuştur (İş

Tablo 1 - 1992 – 2009 yılları iş kazaları

Yıllar	Tüm kazalar			Sürekli iş görememezlik			Ölüm		
	Tüm Sektörler	İnşaat sektörü		Tüm sektörler	İnşaat Sektörü		Tüm sektörler	İnşaat Sektörü	
	Adet	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran
1992	139414	22863	16.4%	3453	590	17.1%	1776	559	31.5%
1993	109563	17535	16.0%	3943	556	14.1%	1516	464	30.6%
1994	92087	13991	15.2%	3209	480	15.0%	1191	421	35.3%
1995	87960	12809	14.6%	2990	488	16.3%	919	348	37.9%
1996	86807	11784	13.6%	3240	453	14.0%	1492	555	37.2%
1997	98318	14703	15.0%	4375	559	12.8%	1473	437	29.7%
1998	91895	12355	13.4%	3850	613	15.9%	1252	380	30.4%
1999	77955	10278	13.2%	3407	721	21.2%	1333	407	30.5%
2000	74847	7845	10.5%	1818	399	21.9%	1173	379	32.3%
2001	72367	8459	11.7%	2180	517	23.7%	1008	341	33.8%
2002	72344	7982	11.0%	2087	446	21.4%	878	319	36.3%
2003	76668	8198	10.7%	1596	356	22.3%	811	274	33.8%
2004	83830	8106	9.7%	1693	349	20.6%	843	263	31.2%
2005	73923	6480	8.8%	1639	324	19.8%	1096	290	26.5%
2006	79027	7143	9.0%	2267	428	18.9%	1601	397	24.8%
2007	80602	7615	9.4%	1956	364	18.6%	1044	359	34.4%
2008	72963	5574	7.6%	1694	373	22.0%	866	297	34.3%
2009	64316	7303	11.4%	1885	284	15.1%	1171	156	13.3%
Ortalama	85271	10612	12.1%	2627	461	18.4%	1191	369	31.3%

Kanunu, 2003). Yeni iş kanununda bilhassa çok kötü bir tablo çizen iş güvenliği konusunda çağdaşlaşma hedeflenmiştir. Diğer bir deyişle, kanunun bu konudaki amacı, Türkiye'deki yönetim ve kontrol yapısının geliştirilerek iş kazalarının önlenmesi ve Avrupa Birliği mevzuatına uygun hale getirilmesidir. Bu bağlamda iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konularını kapsayan özel bir bölüm oluşturulmuştur. Diğer yandan Tablo 1 tekrardan yeni iş kanununun varlığında incelenirse, bilhassa 2003'ten günümüze dek olan sonuçlar, şimdilik yasanın istatistikler üzerinde çok kuvvetli bir etkisi olduğundan bahsetmek güç görünmektedir.

Bu çalışmanın amacı, yeni iş kanununun iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili maddelerinin ve yaptırımlarının inşaat şantiyelerinde ne ölçüde uygulandığını incelemektir. Bu kapsamda İstanbul'da 104 adet şantiye ziyaret edilmiş ve yüzyüze anket yapılmıştır. Bildiri de öncelikle yeni iş kanununun ve mevcut iş sağlığı ve güvenliği konusundaki diğer kanun ve yönetmeliklerin kısa bir sunumu yapılacak, ardından da anket sonuçları ve anket sonuçlarının bir sunumu yapılacaktır.

Yasal Altyapı

4857 sayılı yeni İş Kanununun 5. bölümü tümüyle İş Sağlığı ve Güvenliği prosedürlerine ayrılmıştır. Yasanın bu bölümünde iş sağlığı ve güvenliği konusu ile ilgili Madde 77'den Madde 81'e ve Madde 83 olarak toplam 6 madde mevcuttur.

Madde 77, "işverenlerin ve işçilerin yükümlülükleri" olarak başlıklandırılmıştır. Bu başlıktan da anlaşılacağı üzere maddenin içerisinde genel tanımıyla işçinin ve işverenin sorumlulukları belirtilmiştir. Madde içerisinde herhangi bir detaya girmeden "İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksanz bulundurmak, işçiler de iş

sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler” denilmekte ve beraberinde işverene usul ve esasları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca çıkarılacak yönetmeliklere uygun şekilde eğitim sorumluluğu yüklenmektedir.

İSG yönetmelikleri ile ilgili olan madde 78'de kanuna tabi işyerlerindeki iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çıkartılacak olan yönetmeliklerin ve belgelendirmelerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından gerekli durumlarda Sağlık Bakanlığı'nın görüşü alınarak yapılacağı hükmü getirilmektedir.

Madde 79'da yasa ve ilgili yönetmeliklerine uymayan işlerin durdurulması ve / veya işyerlerinin kapatılması usullerini düzenlemektedir.

Yasanın getirdiği en önemli değişikliklerden birisi madde 80'de yeralmaktadır. Bu madde kapsamında, *“devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde her işveren bir iş sağlığı ve güvenliği kurulu”* kurulması şartı getirilmektedir. Takip eden maddede de yine 50 çalışanın olması durumunda işyerlerinde iş güvenliği uzmanı bulundurma şartı getirmektedir. Bu madde yasanın çıktığı ilk günden bu yana en çok değişiklik gören maddesidir. Yasanın ilk yayınlandığı metninde yer alan *“iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanlar”* başlıklı madde 82 ise daha sonra metinden çıkarılmıştır.

Yasanın iş sağlığı ve güvenliği bölümünde ki son madde olan madde 83 ise *“İşçilerin hakları”* ile ilgilidir. Madde temel itibariyle işçilerin İSG yönünden eksik gördükleri noktaların düzeltilmesi talepleri konusunu düzenlemektedir. Yani işçinin de İSG uygulamaları konusunda söz hakkı doğmaktadır.

Kanunun yanısıra, Çalışma ve Sosya Güvenlik Bakanlığı'nca çıkarılmış olan yönetmelik ve tüzükler vardır. Bu mevzuatın bir kısmı 4857 sayılı yasanın ardından bir kısmı ise eski yasa yürürlükteyken çıkmıştır. İnşaat işlerinde iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı olanların büyük bir kısmı aşağıda özetlenmiştir,

- Maden ve Taş ocakları işletmelerinde ve Tünel Yapımında Tozla Mücadeleyle İlgili Yönetmelik (ÇSGB, 1990)
- Yapı işlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği, (ÇSGB, 2003a)
- Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Çalışanların Korunması Hakkında Yönetmelik, (ÇSGB, 2003b)
- Güvenlik ve Sağlık İşaretleri Yönetmeliği, (ÇSGB, 2003c)
- Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik (ÇSGB, 2003d)
- İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği, (ÇSGB, 2004a)
- Ağır ve tehlikeli işler yönetmeliği, (ÇSGB, 2004b)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları hakkında Yönetmelik. (ÇSGB, 2004c)
- Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması hakkında yönetmelik, (ÇSGB, 2004d)
- Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliği, (ÇSGB, 2006)

Modern Dünya'da, iş sağlığı ve güvenliği yönetim sisteminin bir parçasıdır. Bunun tabii bir sonucu olarak kanunlar ve yönetmeliklerin yanı sıra standartlarda kullanılmaktadır. Bu bağlamda OHSAS (İş Sağlığı ve Güvenliği Değerlendirme Serisi) 18001 bilinen ve kabul edilen bir standarttır. Bu standartın ana amacı ilgili kanun ve yönetmeliklere uyumlu bir sistemin altyapısını oluşturulmasıdır. Bu standart Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından uyarlanarak ulusal bir standart oluşturulmuştur (TSE, 2008).

Yüksekten düşme, inşaat şantiyelerindeki kazaların başında gelmektedir. Bu bağlamda yüksekte sağlıklı ve güvenli çalışma ortamının sağlanması amacıyla TSE iskele standardı oluşturmuştur (TSE;

“Kanun yürürlüğe 7 yıl önce girmesine rağmen %100 uyum hala sağlanamamıştır. İstanbul'daki eğitim seviyesi ve ekonomik şartları düşünürsek yüksek olasılıkla diğer şehirlerde uyumluluk seviyesi daha düşük olacaktır.”

1990, 2008). Diğer kaza türlerinin önlenmesi amacıyla yine TSE tarafından yayınlanmış çok sayıda el aletleri ve koruyucu giysiler standartları vardır (TSE, 2011). Fakat yine de vurgulanması gereken önemli bir nokta ise yönetmelik, şartname ve standartlarımızın en azından niceliksel yönden maaşef henüz tatmin edici bir seviyeye ulaşmadığıdır.

Şantiyelerde İSG Uygulamaları

Yukarıda da belirtildiği üzere 4857 sayılı iş kanununun İSG kurallarının İstanbul'daki şantiyelerde ne ölçüde uygulandığı ve kullanıldığının ölçülmesi amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Bu amaçla hazırlanan anket 6 bölüm şeklinde düzenlenmiş toplam 80 sorudan oluşmaktadır. Anketler, ya şantiyelerin üst düzey yöneticileri ya da güvenlikten sorumlu yöneticilerle yüz yüze görüşmeler yapılarak doldurulmuştur. Bu çalışmada elde edilen sonuçların bir kısmı aktarılacak ve elde edilen sonuçlar tartışılacaktır.

Şantiyelerin profili

Çalışmada 2010 yılının Ocak – Mayıs ayları arasında İstanbul ili sınırları içinde 104 adet inşaat şantiyesi rastgele seçilerek ve ziyaret edilmiştir. Tablo 2'de gösterildiği üzere projeler farklı yapı tiplerinden olmakla birlikte projelerin büyük çoğunluğu bina projelerinden oluşmaktadır. Diğer başlığı adı altındaki projeler esas olarak yol, kanalizasyon, köprü gibi altyapı projelerinden oluşmaktadır.

Seçilen tüm projelerde inşaat faaliyeti yeni iş kanunu yürürlüğe girdikten sonra başlamış ve anketler yapılırken devam etmekte idi. İnceleme esnasında projelerin %29.8'i (31 tanesi) kaba inşaat aşamasında, %41.3'ü (43 adet) ince işler aşamasında bulunuyordu. Kalan %28.9'un da ise aynı zamanda hem kaba inşaat hem de ince işler çalışmaları yürümekteydi.

Tablo 2 - İncelenen Projeler

Projenin Türü	Adedi
Tekil Bina	35
Toplu Konut	42
AVM/Yaşam Merkezi	16
Sanayi Yapısı	5
Diğer (Tünel/Metro)	6
Toplam	104

İş yasasına uyum

4857 sayılı kanununun 80. maddesine göre 50 ve daha fazla personeli bulunan şantiyelerin İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) kurulu oluşturma zorunluluğu bulunmaktadır. Kurulun amacı çalışanları ve yönetimi bir araya getirerek, sağlık ve güvenlik problemlerine çözümler üretilmesi, eğitimlerin yapılması ve gerekli bilincin oluşmasını sağlamaktır. Yanıtlara göre, projelerin %77.9'unda 50 kişiden fazla çalışanın bulunduğu veya bulunacağı beklenmektedir. Bu şantiyelerin %82.7'si İSG kurullarının olduğunu beyan etmiştir, bu sonuç şantiyelerin %17.3'ünün iş kanununa uymadığını göstermektedir. Projelerin %14.3'ünde çalışan sayısı 50'den az olması sebebiyle İSG kurulu oluşturma zorunluluğu olmadığı halde, İSG kurulu olduğu yönünde bilgi vermişlerdir. Ayrıca projelerin sadece %56'sında OHSAS-18001 sertifikası olduğu belirtilmiştir.

Bir diğer soruda ise katılımcılara İSG konusunda resmi makamlar tarafından herhangi bir yetkili tarafından şantiyelerinin denetlenip denetlenmediği sorulmuştur. Alınan yanıtlara göre, projelerin sadece %42.3'ü (104 şantiyenin 44'ü) denetlendiği belirlenmiştir. Bu 44 şantiyenin ise %77.3'ü (34 şantiye) rutin taramalar sonucu denetlenmiş. Geriye kalan denetlenen 10 şantiyenin 9'u kaza

sonucu, 1 tanesinin ise ihbar sonucu denetlendiği bilgisi verilmiştir. Gelişmiş ülkeler paralelinde düşünüldüğü takdirde 104 şantiyeden 34'nün diğer bir deyişle tüm şantiyelerin %32.7'sinin rutin denetimden geçmiş olması oldukça yüksek bir seviyedir. Ama buna rağmen yukarıda belirtildiği üzere %17 seviyesinde İSG kurulu oluşturmamış şantiye vardır.

Bir diğer önemli konu ise İSG kurulunun başkanının kim olduğu konusudur. İSG kurulu başkanının projenin en üst düzey yöneticileriyle doğrudan ilişkili olması ve İSG kural ve yönetmeliklerini uygulatacak seviyede özgürlük ve güce sahip olması elbette çok önemlidir. Bu şekilde İSG sağlık ve güvenlik kural ve prosedürlerini uygulamak için gereken yönetim gücüne sahip olabilecektir. Bu konuda ki soruya gelen cevaplara göre şantiyelerin %60'ında proje yöneticisi, %17'sinde şantiye şefi, %13'ünde kısım şefi ve kalan %10'unda ise başka bir pozisyonda bulunan bir çalışan başkanlık yapmaktadır.

Bu sonuçlara göre İSG kurullarının %77'sine şantiyelerde en yetkili 1. veya 2. kişi başkanlık yapmaktadır. Ne var ki, diğer yandan bakıldığında şirketlerin İSG kuruluna başkan olarak üst düzey yöneticilerin seçilmesi bu konuya önem verildiğini düşündürse de düzenlemelerle ilgili herhangi bir uyumsuzluk durumunda bu yöneticilerin yeterli derecede tarafsız karar alması çok güç olacaktır.

İSG kurulunun önemli görevlerinden biri ise şantiyedeki iş sağlığı ve güvenliği şartlarını incelemek amacıyla yapılan düzenli toplantılardır. Bu tür aktiviteler İSG prosedürlerinin düzenli olarak incelenmesini ve zamanında önlem alınmasını sağlar. Yanıtlara göre şantiyelerin %85.8'i kurul toplantılarını haftada bir, 2 haftada bir ya da ayda bir olmak üzere düzenli aralıklarla düzenlenmektedir. Şantiyelerin %64.4 gibi büyük bir çoğunluğu toplantıları oldukça seyrek kabul edilebilecek aylık bazda düzenledikleri bilgisini vermektedirler. Oysaki şantiyelerin %14.2'sinde İSG toplantısı seyrek ya da hiç yapılmamaktadır. Bu sonuçlara dayanarak hala şirketlerin konuya yeterli önemi vermedikleri yorumunu yapmak mümkündür.

İSG departmanı personeli tarafından alınan eğitimin diğer işçi ve çalışanlara aktarılması çok önemlidir. Bundan dolayı dış eğitimlere katılan personelin aldıkları eğitimi işçiler ve personel dahil olmak üzere proje takımının geri kalanına aktarmak amacıyla düzenli eğitimler düzenlemelidirler. Bu bağlamda, anket şirket içi eğitimlerin ne sıklıkta yapıldığı ile ilgili bir soru içermektedir. Yanıtların %50'si periyodik olarak şirket içi eğitimlerin yapıldığı yönündeyken %34'ü hiçbir şirket içi eğitim yapılmadığı yönünde bilgi vermektedir. Bir diğer soruya verilen yanıtlar göre ise %97'sinde yeni çalışanlara mutlaka İSG eğitim verildiği yönündedir.

Çalışanların eğitimlere olan ilgi seviyelerini ölçmek amacıyla yöneltilen soruya verilen yanıtlara göre, çalışanların %93'ü eğitimlere orta düzey ve çok yüksek düzey oranları arasında ilgi gösterdikleri ama, %7 oranında bir bölümü ise düşük veya çok düşük seviyelerde ilgi göstermektedirler.

İSG ile ilgili şantiye dışı seminer ve eğitim programları bu konudaki önemli hususlardan biridir. Bu düşünce ile ankette firmalara bu tip eğitimlere en üst düzeyden ve en alt düzeyden kimlerin katıldığı sorulmuştur. Elde edilen veriler Tablo 4.8'de özetlendiği gibidir. Bu veriler ışığında en şantiyelerin %60,7'sinde şantiyelerde en yetkili 1. veya 2. derece kişiler en üst seviye konumunda eğitimlere katılmaktadır. İSG kurul başkanlarının %63'ünün 1. ve 2. derece yetkili kişiler olmasına rağmen eğitime katılımdaki bu oran oldukça düşündürücüdür. Diğer taraftan en alt seviyede eğitime katılım yüzdelere bakıldığında şantiyelerin %49,9'u eğitime işçilerini veya kalfalarını yollamaktadır. İşçi ve kalfaların şantiyelerde görev ve sorumlulukları göz önüne alındığında İSG konusunda oldukça belirleyici bir konuma sahip olmalarına rağmen katılım oranının düşüklüğünden bu konuya ne derece önem verildiği tartışılabilir.

İşyerindeki kazaların önlenmesinde önemli bir faktörde kullanılacak kişisel koruyucu ekipman ve malzemelerin kullanılmasıdır. Dolayısı ile çalışanlara bu malzemelerin temini oldukça önemli bir husustur. Cevaplara göre şirketlerin %43'ü si sadece şirket elemanlarına, %27'si bedeli mukabili ve %18'i de bedelsiz olarak altyüklenicilere de İSG ekipmanlarını temin etmektedirler. Burada çoğu şantiyenin kişisel koruyucu ekipman tanımından anladığının baret, emniyet kemeri gibi basit ekipman olduğu da gözlenmiştir.

Yanıtlayıcılara yöneltilen bir diğer önemli soru ise işçilerin İSG sistemi kural ve yönetmeliklerine ne derecede uydukları sorulmaktadır. Ankete katılanların %75'i çalışanların İSG kural ve yönetmeliklerin orta dereceden çok yüksek dereceye kadar uyum göstermektedirler. Diğer yandan %25'lik bir bölümü ise düşük dereceden çok düşük dereceye kadar uyum göstermektedir.

Kazaların tekrarlanmasını azaltmak amacıyla her kazadan sonra şantiye yönetiminin uygulanabilir ve etkili önlemler alması gerekmektedir. Bu konuyla ilgili soru birden fazla cevap içermektedir ve yanıtlayıcı kişilerin cevaplar arasından 3 tanesini seçmeleri istenmiştir. Gelecekte benzer kazaların meydana gelmesini önlemedeki en güçlü yöntem iş kazaları sonrası yapılan detaylı incelemelerdir. Şantiyelerin %74'ü kaza sonrası detaylı inceleme yaptıklarını belirtmişlerdir. Benzer bağlamda şantiyelerin %95'inde kazaların tekrarını önlemek amacıyla ek önlemler alınırken, %83'ünde ilave eğitimler verildiği belirtilmiştir. En az tercih edilen yöntem ise uygulama yöntemlerinin ve İSG kurallarının yeniden gözden geçirilmesi olmuştur.

Şirketlere sorulan bir diğer çoktan seçmeli soruda; İSG sistemini uygulamalarının ana nedeni sorulmaktadır. Şirketlere 4 seçme hakkı verilmiş ve istedikleri sayıda seçim yapmaları istenmiştir. Yanıtlayıcıların ankete verdikleri cevaplara göre; şirketlerin %66'sı şantiyelerinde ahlaki ve etik nedenlerden dolayı İSG kurallarını uygulamaktadır, %17'si ise kanuni nedenlerden ötürü uygularken, %13'ü İSG kurallarını diğer sebeplerden dolayı uygulamakta olduklarını beyan etmektedirler. İş kazalarıyla ilgili davalarda mahkemelerin kararlaştırdığı ceza ve tazminatlar (özellikle ölümlü olanlarda) oldukça ağır olmaktadır. Bundan dolayı İSG uygulamalarının ticari ve finansal sebeplerden ve kanuni nedenlerden uygulanması seçeneklerinin örneklemenin sadece %19.2'si tarafından tercih edilmesi ilgi çekici bir sonuçtur.

Yasanın 81'nci Maddesine göre işverenler çalışanlarına tıbbi destek sağlamak zorundadırlar. Bu soru ile ilgili cevaplara göre şantiyelerin %24'ünde tam zamanlı %56'sında ise yarı zamanlı olarak doktor çalışmaktadır. Geri kalan %20'sinde ise herhangi bir tıbbi destek bulunmamaktadır. Tıbbi desteğin bu derece oldukça mütevazı seviyelerde kalmış olması, şantiyelerin İstanbul'da ve şehir içinde olması nedenine bağlanabilir.

Son olarak, hem ankete verilen cevaplarda hem de ziyaret edilen şantiyelerde yapılan görsel incelemelerde şantiyelerin hiçbirinde standartlara uygun iskele sistemi olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç

İstanbul'daki şantiyelerde İSG uygulamalarının Kanun no. 4857'ye uyumunu ölçen bir anket çalışması yapılmıştır. İstanbul büyüklüğü ve Türkiye ekonomisindeki yeri sebebiyle tercih edilmiş ve sonuçların detaylı analizi yukarıda sunulmuştur. Bulgular kısaca aşağıdaki şekilde özetlenebilir,

- 4857 sayılı kanun gereği şantiyelerde bulunması gereken İSG kurulu şantiyelerin sadece %80'inde bulunmaktadır ve sadece %56'sı OHSAS-18000 sertifikasına sahiptir,
- İSG kurulu çoğunlukla şantiyedeki üst düzey yöneticiler tarafından yönetilmektedir.
- Şantiyelerin %85'inde İSG kurulu düzenli olarak toplanmaktadır,
- Çalışanların eğitim seanslarına ilgisi yüksek ancak, kurallara uyumları düşük seviyededir,
- Koruyucu kişisel ekipman kullanımı oldukça düşük düzeydedir,
- Şantiyelerin hiçbirinde standartlara uygun iş iskelesi gözlenmemiştir,
- Şirketler İSG kurallarını çoğunlukla etik ve ahlaki kurallar nedeniyle uygulamaktadır,
- Şantiyelerin %80'inde kanuna uygun olarak tıbbi hizmet verilmektedir. Ama bu hizmetin yeterliliği elbette ayrı bir tartışma konusudur.

Sonuçlar görünüşte oldukça iyimser bir tablo çizse de; Kanun yürürlüğe 7 yıl önce girmesine rağmen %100 uyum hala sağlanamamıştır. İstanbul'daki eğitim seviyesi ve ekonomik şartları düşünürsek yüksek olasılıkla diğer şehirlerde uyumluluk seviyesi daha düşük olacaktır.

Kaynaklar

ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (1990) "Maden ve Taşocakları işletmelerinde ve Tünel Yapımında Tozla Mücadeleyle İlgili Yönetmelik". Resmi Gazete, 14/09/1990, No. 20635, pp. 12-21

ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2003a) "Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği". Resmi Gazete, 23/12/2003, No. 25325

- ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2003b) "Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Çalışanların Korunması Hakkında Yönetmelik", Resmi Gazete, 26/12/2003, No. 25328, pp. 15-22
- ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2003c), "Güvenlik ve Sağlık İşaretleri Yönetmeliği", Resmi Gazete, 23/12/2003, No. 25325
- ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2003d), "Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik", Resmi Gazete, 26/12/2003, No. 25328, pp. 32-44
- ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2004a) "İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği" Resmi Gazete, 11/02/2004, No. 25370, pp. 3-13
- ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2004b), "Ağır ve tehlikeli işler yönetmeliği", Resmi Gazete 16/06/2004 tarih ve 25494 sayı
- ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2004c), "İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları hakkında Yönetmelik". Resmi Gazete, 7/04/2004, No. 25426
- ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2004d), "Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması hakkında yönetmelik". Resmi Gazete, 11/02/2004, No. 25370
- ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2006), "Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliği". Resmi Gazete, 29/11/2006, No. 26361
- Dikmen, S.Ü., Akbıyıklı, R.A., Aytekin, O., Baradan, S., (2011) "İş Ve Yapı Denetim Yasalarının İş Sağlığı Ve Güvenliği Açısından Bütünleşik İncelenmesi", Osman Gazi Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, Sayı 2011/2
- ILO, Uluslararası Çalışma Örgütü, (2004) www.ilo.org , Erişim tarihi 01/08/2011
- İş Kanunu, No: 4857 (2003), Kabulü: 22.5.2003, Resmi Gazete: 10.6.2003 – 25134
- TSE, Türk Standartlar Enstitüsü, (1990), TS-8481, "Çelik Borular- İnşaat İş İskeleleri ve Kalıp İskelelerinde Kullanılan", 02/10/1990
- TSE, Türk Standartlar Enstitüsü, (2005), TS-12811-1, "Geçici iş donanımları - Bölüm 1: İş iskeleleri - Performans gerekleri ve genel tasarım", 22/12/2005
- TSE, Türk Standartlar Enstitüsü, (2008), TS-18001, "İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi – Şartlar", 03/04/2008
- TSE, Türk Standartlar Enstitüsü, (2011), www.tse.gov.tr , erişim tarihi: 01/08/2011
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu (2011), İstatistikler www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi : 01.08.2011
- SSK, Sosyal Sigorta Kurumu (2003), www.sgk.gov.tr , Erişim tarihi 01/08/2011